

verhoging van slechts één meter zou in Nederland een geheel nieuw deltaplan noodzakelijk maken. Dat zal miljarden gaan kosten en het ligt voor de hand dat voor andere landen, bijvoorbeeld Bangladesh, dergelijke rampen helemaal niet meer te overzien zullen zijn.

Voor een oplossing zijn twee richtingen mogelijk: de problemen aan de bron aanpakken of aan effectbestrijding doen. Wat het eerste betreft, valt te denken aan een zeer drastische reductie van de uitstoot van de zogenaamde broeikasgassen, waarvan de belangrijkste zijn: kooldioxide (CO₂) en methaan (CH₄) en lachgas (N₂O). Vooral het aandeel van de kooldio-

zeespiegelstijging door het verhogen van dijken c.q. het opzetten van een nieuw deltaplan. Een andere manier van effect-bestrijding die overigens momenteel in Amerika al gepraktiseerd wordt, is herbebossing. Het lijkt een somber beeld dat Vellinga voor de toekomst van het milieu schetst, maar niettemin blijft hij optimistisch en rekent op het 'overlevingsinstinct' van de mensheid.

En andere 'hedendaagse' catastrofe is de aids-epidemie. Dr. G. Haneveld plaatst de materie in een historisch perspectief en constateert, vanaf de Zwarte Dood (de pest) in de veertiende eeuw tot en met het verschijnen van aids, een regelmatig terugkeren van

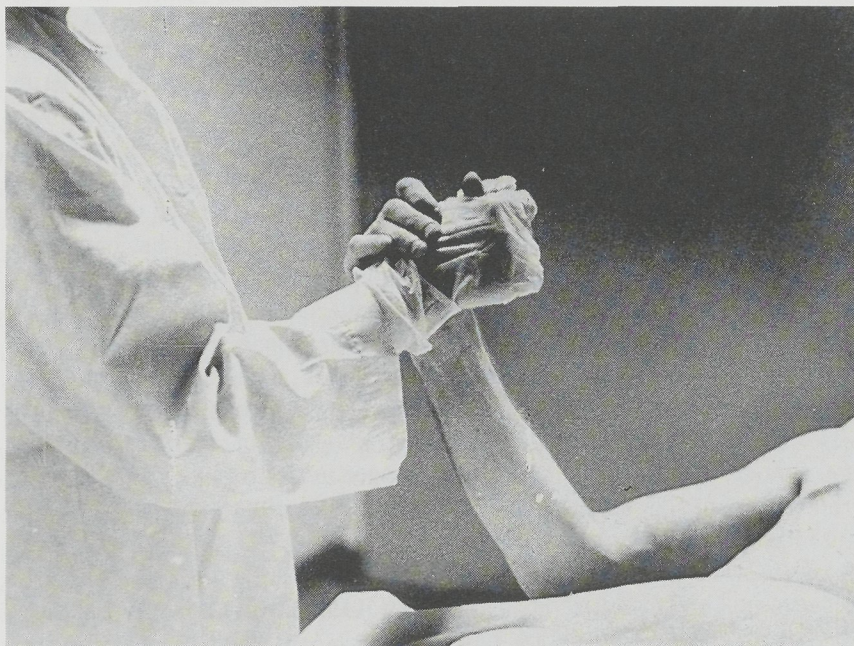
De pestbaci die in de Middeleeuwen op grote schaal dood en verderf zaaide was een normale bacil van ratten. Helaas vond deze bacil (aanvankelijk via vlooiën) zijn weg naar de mensen, die daarop niet berekend waren, evenmin trouwens als de geneesheren van die tijd. In de periode 1345-1350 stierven maar liefst 42 miljoen mensen aan de pest. Naderhand trad de Zwarte Dood langzaam terug, als gevolg van immuniteit en virulentieverandering. In latere tijden kreeg de mensheid nog te kampen met onder andere het cholera-virus en de Spaanse griep (in 1918 twintig miljoen sterfgevallen!), maar na de Tweede Wereldoorlog had men toch het gevoel alle dodelijke infectieziekten de baas te zijn.

Totdat begin jaren tachtig het aids-virus van Centraal-Afrika naar Europa en de Verenigde Staten overwaait. In Afrika was het aids-virus aanvankelijk een onschuldige parasiet, die waarschijnlijk afkomstig was van een bepaalde kattensoort en die vervolgens bij de mens is terechtgekomen. Momenteel is in Afrika vijftien tot twintig procent van de bevolking besmet met het aids-virus, in de Verenigde Staten komen er jaarlijks 54.000 nieuwe slachtoffers bij.

Net als andere epidemieën in het verleden, zal ook deze epidemie (vanzelf) verdwijnen; in de meeste vorige gevallen duurde dit drie tot vijf generaties, waarna voldoende immuniteit was verzameld. Of het nu sneller zal gaan, is volgens Haneveld moeilijk te voorspellen. Hij signaleert tevens een andere opmerkelijke gelijkenis met vroegere epidemie-catastrofen: ook nu worden de slachtoffers van de epidemie in veel gevallen als paria's beschouwd, die de maatschappij het liefst zou buitensluiten.

Catastrofen die het aardse bestaan bedreigen zijn, zo is gebleken niet aan tijd gebonden, komen uit onverwachte hoek en slaan onaangekondigd en plotseling toe. Een behaarswaardige gedachte overigens: het besef permanent op een tijdbom te leven. Wie houdt vol dat we in 'de beste aller mogelijke werelden' leven? □

Nico Verbeek is historicus en journalist.

Beschermd troost voor een aidspatiënt. Foto ANP

xide-uitstoot is erg groot (zeventig procent), maar tevens ook het meest problematisch. Dit hangt natuurlijk samen met de massale schaal waarop in de wereld (fossiele) energie verstoekt wordt: voor het verwarmen van woningen, het rijden in auto's, elektriciteitscentrales, etc. Iedereen is het er van harte mee eens: er moet aan energiebesparing worden gedaan en we moeten de mogelijkheden van duurzame (niet-fossiele) energiebronnen meer uitbreiden, maar probeer daar maar eens wereldwijde afspraken over te maken.

Wat is te verstaan onder effectbestrijding? Allereerst natuurlijk het opvangen van de gevolgen van de

zogenaamde epidemiologische catastrofes. In feite is de oorzaak van elke epidemie dezelfde, hoewel de begeleidende verschijnselen van de ziektes onderling breed uiteenlopen. Ieder mens heeft, net als andere organismen een keur van bacillen en bacteriën in zijn lichaam en in normale gevallen is er sprake van een evenwicht. Dit evenwicht kan verstoord worden indien zich een vreemde parasiet aandient, waarmee de mens nog niet bekend, en waarop hij ook niet berekend is. Er ontstaan massale, besmettelijke infectieziekten, die voortduren totdat het evenwicht weer hersteld is en de 'gastheer' immuun is geworden voor de indringende parasiet.